

Johan on aikakin . . .

Lienee ripeästi edistyviä vanhenemisen oireita sekin, että tässä iässä alkaa entistä enemmän antaa arvoa hyville ja lämpimille ihmissuhteille. Monenlaisen koetun jälkeen alkaa mielessään seuloa asioiden tärkeysjärjestystä ja vaskooliin jää joitakin itse arvostamiaan pieniä kultahippuja, joiden arvo ajan myötä näyttää kokemusteni ja muistojeni pankissa yhä vain lisääntyvän. Mielelläni luen näiden arvojen joukkoon lämpimän ystävyyden.

Näyttää siltä, että jotkut asiat, joku tapahtuma, jonka vuosikymmenten saatossa on melkein unohdannut, saattaa tänä päivänä nousta sattuman oikusta riipaisevaksi tuntemukseksi siitä, että ystävyys on säilynyt, eikä aika ole sittenkään muistoja himmentänyt. 25. päivänä tämän vuoden syyskuussa käymäni puhelinkeskustelu antoi aiheen pitkälliseen pohdiskeluun aseveljeydestä 38:n vuoden takaa...

Sotilaspassin merkinnät syksystä 1941 ovat varsin karuja: "Palv. vap. eht. siitä — siihen. — Olin juuri tullut täydennyksenä Hämeen Rakunarykmentin erääseen joukkueeseen ja minut sananmukaisesti "otti kämmenelleen" ruskeasilmäinen kersantti, joka kuultuaan syntymäpäitänini sanoi, että muistat nimeni siitä, että teillä on siellä samanniminen apteekkari ja etunimenikin alkaa seuraavalla kirjaimella sieltä aakkosten loppupäästä, kuin hänen nimensä alkukirjain." Puhuttelu tuntui kotoiselta ja molempuolisen luottamuksen silta oli siitä hetkestä hyvässä rakennusvaiheessa, kuten myöhemmin sain ilokseni kokea. Ylitimme itärajan Hyrsylän mutkasta ja yksikön taistelutie kulki Säämäjärven pohjoispuolitse kohti Petroskoita. Näin ja

tunsin, että aina, kun tuli tiukempi paikka, oli kersantti opastamassa ja neuvomassa nuorta sodan oppipoikaa antaa itse suuremmoisien esimerkin rauhallisesta ja tehokkaasta sotilaasta, joka itsestään numeroa tekemättä aina teki parhaansa meitä muita tukien ja kannustaen.

Kersantti oli luotettava partiojohtaja ja sai usein tehtäväkseen vetää tiedustelupartiota naapurin puolelle. Kärkin mukaan, mutta "pääsyliapun" sain lunastettua vasta sitten, kun hänen mielestään olin osoittanut jonkinlaista näyttöä tähän tehtävään. Kävi niin, että siitä lähtien olin jatkuvasti mukana yhtenä hänen partiomiehistään ja yhteistyö tuntui sujuvan hänen tyydytyksekseen. Kunnes...

Päivän kuluessa oli jälleen kerran raskaasti raivattu elintilaa korpi- maisemissa ja eteneminen näytti pysähtyvän. Kersantti sai illan hämartyessä jälleen tehtäväkseen tällä kertaa pitkälle vihollisen selustaan ulottuvan tiedustelutehtävän. Partiomiehistöä valittaessa kersantti ylätukseksi sanoi minulle, että: "Sinä et sitten nyt lähde mukaan". Ei selityksiä, vain ehdoton kielto ja mietin pahoillani, oliko syy kieltoon minussa, vai jossakin muussa, jota en tiennyt. Oli pakko, vaikkakin ihmetellen, hyväksyä ratkaisu.

Kuulas ja kaunis syyskuun päivä oli lohkollamme vaihteeksi rauhallinen. Partio oli lähtenyt jo ennen aamuhämärää retkelle ja olin vartiovuorollani etulinjassa iltapäivällä, kun peitteisessä etumaastossa alkoi kuulua rapinaa ja tietenkin vartiomies valpastui. Odotettavissa oli kaksi vaihtoehtoa ja tällä kertaa sieltä palasi oma partio. Kaksi miestä tuki kalpeaa käteen haavoittunutta kersanttia. Tilapäissiteistä nä-

kyi, että verenhukka oli ollut varsin runsas. Voimaa oli kuitenkin vai suun hymyyn ja toteamukseen, että — näin kävi vanhalle, pidähän pintasi poika — . Niissä olosuhteissa tieto ei juuri kulkenut, enkä tarkemmin tullut tietämään, kuinka haavoittunut oli selvinnyt. Kun lisäksi palvelukseni siinä yksikössä loppui varsin pian, en myöhemminkään kuullut sen enempää hänen kohtalostaan. Lähes neljä vuosikymmentä kului, kun aivan sattumalta kuulin hänen selvinneen ja sain viitteitä hänen tavoittamiseksi. Hän oli tehnyt pitkän päivätyön Helsingin poliisilaitoksen palveluksessa ja oli kuulemma pari vuotta sitten päässyt jo eläkkeellekin.

Kun minulle tuli syyskuussa matka pääkaupunkiin, oli päällimmäinen ajatukseni ottaa yhteyttä entiseen aseveljeeni. Soitin ja sanoin nimeni. Vain hetken hiljaisuus ja tyrmistyneen hämmästyksen vallassa kuuntelin hänen tietokoneentarkan tunnistuksensa itsestäni. Noin tunnin kestäneen puhelinkeskustelun kuluessa selvisi monen monta osin jo unohtunuttakin asiaa. Viimeiselle partioretkelleen valmistautuessaan hän sanoi olleensa aivan varma siitä, että hänelle sattuisi jotakin. Juuri siksi hän oli kieltänyt minunkin mukaantulon, koska pelkäsi koko partion tuhoutuvan, eikä halunnut minun olevan siinä joukossa. Itse hän sanoi selvinneensä haavoittumisensa jälkeen lähes kuoleman esikartanoista kuin ihmeen kaupalla, tosin raskain uhrein — käsi amputoituna. Jotain kohtalonomaista oli siinäkin, että ilmeni hänen haavoittuneen minun soittoani edeltäneenä päivänä tasan 38 vuotta sitten ja sitä päiväähän minä en tietenkään ollut muistanut.

Yhteiset kokemuksemme ja muistomme saivat uutta väriä niistä avoimista arvioinneista, joita hän sanoi silloin mielessään tehneensä minunkin polkuni suhteen ja nyt todeten — lähes selvänäkijän tarkkuudella. Vieläkin kuulen hänen sanansa korvissani — tämä tuokio oli timantti jonka muistan — pidämme tästä lähtien tiiviimpää yhteyttä —.

Pitkään nieleskelin jotain vaikeaa palaa kurkussani, kuitenkin jotain ylimääraistä lämpöä sisimmässäni tuntien.

Aseveikkoni, Sinä Yrjö ystäväni, me pidämme yhteyttä.

Kalervo Niemelä